

HYRYNSALMEN KUNTA

TARKASTUSLAUTAKUNNAN
ARVIOINTIKERTOMUS 2022

Sisällys

1. Tarkastuksen ja arvioinnin toteutus.....	2
1.1. Tarkastuslautakunnan tehtävät.....	2
1.2. Tarkastuslautakunnan kokoonpano	2
1.3. Arvioinnin toteutustapa.....	3
1.4. Tarkastuslautakunnan esitys kunnanvaltuustolle	3
2. Vuoden 2021 arviointikertomuksen käsittely.....	4
3. Talouden toteutumisen arviointi	5
3.1. Kattamaton alijäämä.....	5
3.2. Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen	5
3.3. Investoinnit	7
4. Toiminnallisten vuositavoitteiden toteutuminen	8
4.1 Kuntakonsernin tavoitteet ja ohjaus	14

1. Tarkastuksen ja arvioinnin toteutus

1.1. Tarkastuslautakunnan tehtävät

Kuntalain 121 §:n mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on:

- 1) valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat;
- 2) arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla;
- 3) arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää;
- 4) huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta;
- 5) valvoa 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi;
- 6) valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi.

1.2. Tarkastuslautakunnan kokoonpano

Tarkastuslautakunnan kokoonpano tilikaudella 1.1. – 31.12.2022:

<i>Jäsen</i>	<i>Varajäsen</i>
Kati Nykänen, pj.	Pertti Heikkinen
Tarmo Heikkinen, vpj.	Esa Kempainen
Ulla Heikkinen	Helka Tolonen
Tarja Kempainen	Sirpa Mäkeläinen
Raimo Kuusela	Pekka Leinonen

Tarkastuslautakunnan esittelijöinä toimivat puheenjohtaja varsinaisten päätössioiden osalta, tilintarkastaja tilintarkastusasioiden osalta ja sihteeri teknisten kokousasioiden osalta. Sihteerinä on toiminut toimistos sihteeri Pirkko Ohtonen.

Vastuunalaisena tilintarkastajana on vuonna 2022 toiminut JHT, KHT Tiina Mikkonen-Brännkärr BDO Audiator Oy:stä. Tarkastuslautakunta on tilikaudella seurannut tilintarkastajan työn edistymistä ja saanut selvityksen tilikauden 2022 tarkastuksen tuloksista. Lautakunta myös käsitteli ja vei valtuustolle tiedoksi päivitettyt sekä uudet sidonnaisuusilmoitukset.

1.3. Arvioinnin toteutustapa

Tarkastuslautakunnan työ perustuu valtuustokauden mittaiseen arviointisuunnitelmaan. Arviointisuunnitelmaan perustuen on laadittu työohjelma vuodelle 2022. Arviointi ja kokoukset ovat edenneet työohjelman mukaisesti.

1.4. Tarkastuslautakunnan esitys kunnanvaltuustolle

Tarkastuslautakunta esittää valtuuston päätettäväksi, että kunnanhallitus ottaa huomioon tässä arviointikertomuksessa esitetyt havainnot ja antaa niistä vastineensa syyskuun 2023 loppuun mennessä kunnanvaltuustolle.

Kun arvioinnissa esitetyt kehittämistä vaativat asiat ovat valtuuston tiedossa ennen seuraavan vuoden talousarvion vahvistamista, voi valtuusto paremmin vaikuttaa talousarviossa päätettäviin asioihin. Keskeisimmäksi asiaksi tarkastuslautakunta nostaa edelleen tavoiteasetannan prosessin, jota tulee kehittää.

2. Vuoden 2021 arviointikertomuksen käsittely

Kuntalain 121 §:n mukaan kunnanhallitus antaa valtuustolle lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta. Kunnanhallitus on antanut valtuustolle 29.9.2022 lausunnon toimenpiteistä. Alla olevaan taulukkoon on koottu sellaisia kunnanhallituksen vastineita, joihin tarkastuslautakunta haluaa edelleen kiinnitettävän huomiota.

Tarkastuslautakunnan kannanotto arviointikertomuksessa 2021	Kunnanhallituksen selvitys ja tarkastuslautakunnan jatkokommentti
<p>Tarkastuslautakunta esittää valtuuston päätettäväksi, että kunnassa laaditaan valtuustolle selvitys uudistuneiden kriisikuntamittarien tunnusluvuista viimeistään arviointikertomuksen vastineen yhteydessä.</p>	<p>Vastineessa on laskettu auki kahden viimeisen tilinpäätöksen tunnuslukuja siten, että kriisikuntakriteerien täyttymistä arvioidaan joko asukasta kohden lasketun alijäämän perusteella tai jos neljä muuta asetettua tunnuslukua täyttyvät. Hyrynsalmen kunnan osalta kriisikuntakriteerit eivät täyty.</p> <p>Tarkastuslautakunnan kannanotto keväällä 2023: Tarkkaa taloudenpitoa tulee jatkaa myös tulevina vuosina.</p>
<p>Talousarviossa asetetut tavoitteet on voitava raportoida valtuustolle johdonmukaisesti tilinpäätöksessä. Jos se ei ole mahdollista, on tavoiteasetantaa kehitettävä selkeämpään muotoon.</p>	<p>”Tavoiteasetantaa ja tulosten raportointia on pyritty kehittämään, mutta parannettavaa on edelleen. Eri toimialoilla tehtävät ja tavoitteet ovat varsin erilaisia, mikä vaikeuttaa yhdenmukaista tavoiteasetantaa ja seuranta. Talousarvion 2023 laadintaprosessia kehitetään mm. toimialojen yhteisen työpajan kautta”</p> <p>Tarkastuslautakunnan kannanotto keväällä 2023: Tarkastuslautakunta kannustaa kehittämään talousarvion laadintaprosessia.</p>
<p>Konserniyhteisöjen vuositavoitteista tulisi jatkossa muotoilla konkreettimpia. Talousarvion ja tilinpäätöksen luettavuus tavoitteiden asettamisen osalta on haasteellinen, eikä kaikille tavoitteille kerrottu toteumaa tilinpäätöksessä.</p>	<p>” Konsernin seuranta tulee uudistaa ja tavoitteet tulee kytkeä kuntastrategiaan.”</p> <p>Tarkastuslautakunnan kannanotto keväällä 2023: Tarkastuslautakunta kehottaa toteuttamaan yllä mainitut toimenpiteet.</p>
<p>Työhyvinvoinnin kehitystä on seurattava. Tärkeää on, että myös valtuutetut saavat tietoa työhyvinvoinnissa tapahtuvista muutoksista.</p>	<p>”Työhyvinvointia on ollut vuonna 2022 tarkoitus mitata osana Kainuun kuntien yhteistä työhyvinvointihanketta. Hankkeen käynnistys on kuitenkin viivästynyt, eikä kyselyn toteutusajasta ole vielä tietoa.”</p> <p>Tarkastuslautakunnan kannanotto keväällä 2023: Tarkastuslautakunta ehdottaa, että kunta tekee itse työhyvinvoinnin mittauksen.</p>

Tarkastuslautakunnan mielestä vastine on ymmärrettävä ja asianmukainen. Olennaisin kehitettävä asia on edelleen talousarvion tavoiteasetanta ja tavoitteiden toteutumisesta johdonmukainen raportointi tilinpäätöksessä.

3. Talouden toteutumisen arviointi

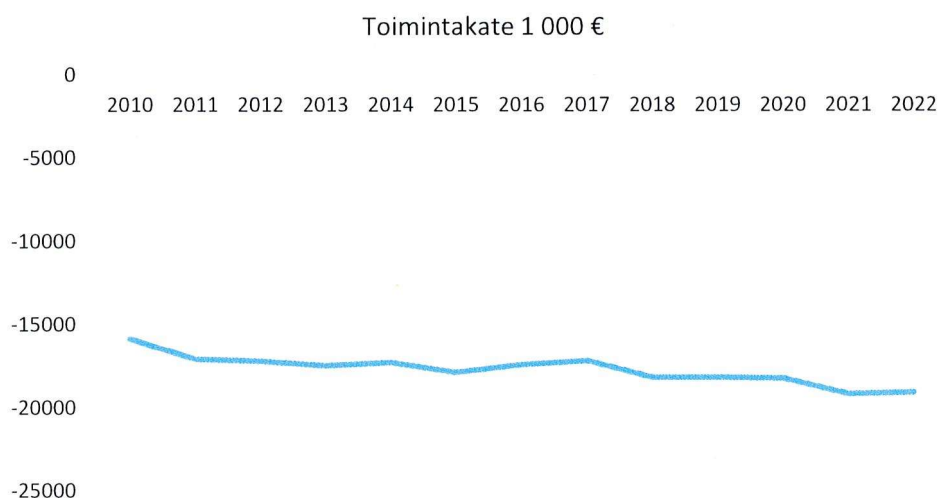
3.1. Kattamaton alijäämä

Kuntalain 110 § mukaan kunnan taloussuunnitelman on oltava tasapainossa. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee päättää taloussuunnitelmassa yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämää edellä mainittuna ajanjaksona katetaan. Tarkastuslautakunnan yksi lakisääteisistä tehtävistä on arvioida talouden tasapainotuksen toteutuminen tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää.

Kunnan taseessa ei ole kattamatonta alijäämää 31.12.2022 tilinpäätöksessä. Kunnan ylijäämä (2,0 milj. euroa) tilikaudelta 2022 kasvatti kertyneen ylijäämän määrän yhteensä 3,2 miljoonaa euroon. Konsernin taseessa oli vielä edellisenä vuonna kertynyttä alijäämää, mutta tilikauden 2022 jälkeen kertynyt ylijäämä on yhteensä 0,9 miljoonaa euroa.

3.2. Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

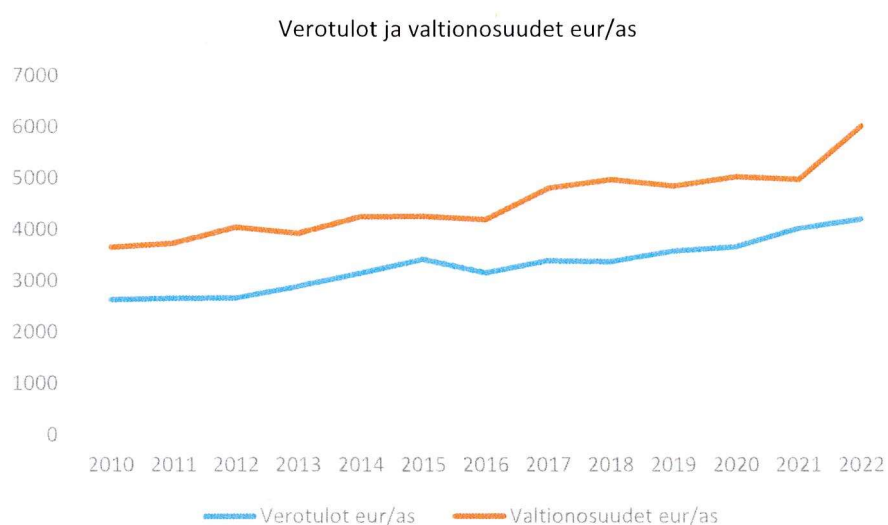
Toimintakate kuvaa toimintakulujen ja -tuottojen välistä erotusta. Kunnallistaloudessa tämä tunnusluku on aina negatiivinen, koska verotulot ja valtionosuudet esitetään tuloslaskelmassa vasta toimintakatteen jälkeen. Toimintakate ilmoittaa, paljonko käyttötalouden kuluista jää katettavaksi verorahoituksella (verotulot ja valtionosuudet).

Kuvio 1. Toimintakatteen kehitys kunnassa vuosina 2010–2022

Vuoden 2022 tilinpäätöksen mukaan kunnan toimintakate koheni hieman edellisvuodesta ol-
len -19,1 milj. euroa. Toimintatuottoja kertyi 2,31 milj. euroa ja toimintakulut olivat 21,4 milj.
euroa.

Verotulot yhteensä per asukas kasvoivat hieman edellisvuodesta, mikä oli yleinen ilmiö kun-
nissa. Vastaavasti myös valtionosuudet kasvoivat per asukas. Valtionosuuksien kertymä ko-
hosi edellisvuoden 10,6 miljoonasta 12,6 miljoonaan euroon. Selittävänä tekijänä kasvulle oli
Hyrnsalmen kunnan saama harkinnanvarainen valtionosuuden korotus sekä kohonnut perus-
palvelujen valtionosuus.

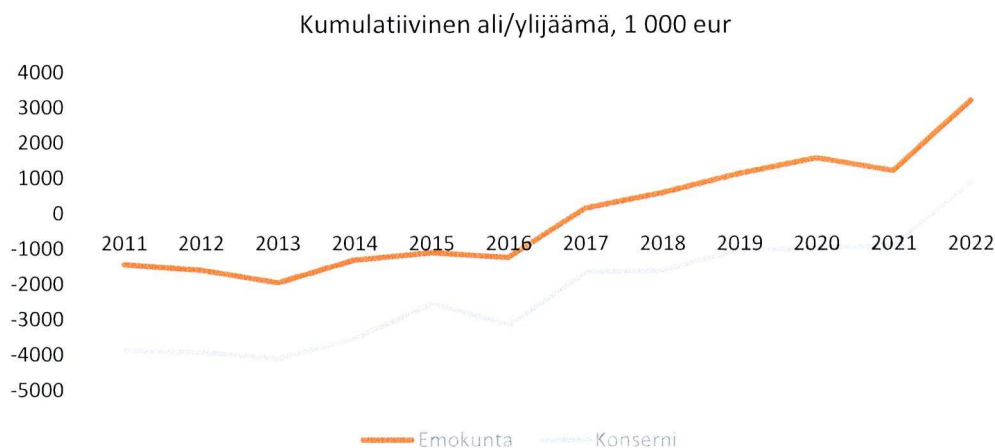
Kuvio 2. Verotulojen ja valtionosuuksien kehitys 2010–2022

Vuosikate osoittaa kunnan tulorahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin
ja lainanlyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen luku arvioitaessa tulorahoituksen riittävyyttä.
Perusoletus on, että mikäli vuosikate on siitä vähennettävien poistojen suuruinen, tulorahoit-
us on riittävä. Kunnan vuosikate kattoi tilikaudella poistot 449-prosenttisesti. Konsernissa
vuosikate kattoi poistot 197-prosenttisesti. Tunnusluvut ovat tilikauden 2022 osalta kestäväällä
tasolla.

Emokunnan osalta asukasta kohden laskettu lainakanta nousi hieman edellisvuoteen nähden
ollen 31.12.2022 yhteensä 1 429 euroa per asukas. Koko konsernin lainamäärä pysyi edellis-
vuoden tasolla 5 737 eurossa per asukas.

Toiminnan ja investointien rahavirta on tunnusluku, jonka positiivinen (ylijäämäinen) määrä
ilmaisee sen, kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja
kassan vahvistamiseen. Negatiivinen (alijäämäinen) määrä taas ilmaisee sen, että menoja jou-
dutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavaroja vähentämällä taikka ottamalla lisää lai-
naa. Tunnusluku oli kunnassa viiden vuoden kertymän osalta +1,9 milj. euroa, mutta laski edel-
lisvuodesta noin 0,5 miljoonaa. Viiden vuoden kertymän tulisi olla positiivinen, kun halutaan
pysyä kestäväällä pohjalla.

Tilinpäätöksen mukaan vuoden 2022 tuloslaskelma osoittaa 2,0 milj. euroa ylijäämää (konsernin ylijäämä on 1,8 milj. euroa). Hyrynsalmen kunnalla on nyt kumulatiivista ylijäämää 3,2 ja konsernilla 0,9 miljoonaa euroa ylijäämää. Ylijäämien kehitys on ollut viime vuosina positiivista sekä kunnassa että konsernissa.

Kuvio 3. Kumulatiivinen ali/ylijäämä kunnassa ja kuntakonsernissa 2011–2022

3.3. Investoinnit

Investointeja toteutettiin vuoden 2022 aikana nettona noin 1,4 miljoonan euron edestä, mikä on selvästi enemmän kuin edellisenä vuonna (0,72), mutta reilusti vähemmän kuin talousarvioon oli varattu (1,9). Kesällä 2022 valmistunut uusi päiväkotitoimitus oli suurin uusinvestointi pitkään aikaan ja se pysyi talousarvioraamisissaan. Vuoden 2022 investointitaso on Hyrynsalmen kunnan kantokyvyn ylärajoilla.

Kannanotto talouden kehittämiseen

Taseeseen kertynyt kunnan ylijäämä nousi tilikaudella n. 3,2 milj. euroon. Konsernissa kertynyt alijäämä kääntyi positiiviseksi ollen tilikauden lopussa 0,9 milj. euroa ylijäämäinen. Tuloveroprosenttia ei nostettu, mutta verokertymä kehittyi silti muiden kuntien tapaan positiivisesti. Asukasmäärä pieneni entisestään.

Kunnan vuosikate kattoi tilikaudella poistot 449-prosenttisesti. Konsernissa vuosikate kattoi poistot 197-prosenttisesti. Tunnusluvut ovat tilikauden 2022 osalta kestäväällä tasolla.

Omistajaohjauksen rooli korostuu, kun velat siirtyvät konserniyhteisöille. Konsernin velka per asukas säilyi samana edellisvuoteen nähden.

4. Toiminnallisten vuositavoitteiden toteutuminen

Kunnanhallitus

Kunnanhallituksen toiminnalliset tavoitteet määräytyivät pääosin talousarviokirjassa määritellyistä erityistavoitteista, jotka ovat pysyneet samoina aikaisempaan verrattuna. Lisäksi kunnanhallituksen tavoitteena on tehostaa kunnan palvelutoimintoja, prosesseja ja henkilöstö- sekä konsernipolitiikkaa. Tarkastuslautakunta totesi arviointimahdollisuuksista aiemmin, että tavoitteiden toteutumista ei ole mahdollista arvioida, koska niiltä puuttuvat konkreettiset toimenpidevaatimukset sekä arviointikriteerit. Näin oli myös päättyneellä tilikaudella.

Seuraavissa taulukoissa tavoitteiden toteumia arvioidaan kirjaimilla **T** = toteutui, **O** = toteutui osittain, **E** = ei toteutunut ja **X** = ei voida arvioida (mitattavuus puuttuu tai raportointi on epäselvä).

Hallinto- ja elinvoimapalvelut

Hallintopalvelut

Tavoite	Toteuma
Tuotetaan selkeästi luettavat ja rakenteeltaan yhtenäiset talousarvio ja tilinpäätös, joista tavoitteiden toteutumaa on helppo seurata kaikkien toimialojen osalta	O
Lisääntynyt yhteistyö kuntakonsernin sisällä ja ulospäin, esim. teknisen alan kuntayhteistyöpilotti	O
Asiakkaiden tarpeita vastaavat, tehokkaat ja monikanavaiset palvelut kuntalaisille, mökkiläisille ja matkailijoille	E
Monipuolinen ja aktiivinen viestintä: kuntalaisten hyvät osallistumismahdollisuudet ja myönteinen kuntakuva	O

Tarkastuslautakunta nostaa kunnan yhdeksi olennaisimmaksi tavoitteeksi edelleen yhtenäistää talousarviokirjan tavoitteita. Ensimmäinen hallintopalvelujen tavoite koko kunnan osalta toteutui vain osittain. Talousarviokirja ei ole yhteismitallinen toimialojen ja yksikköjen kesken. Kehitystä on kyllä tapahtunut, erityisesti kunnanhallituksen alaisten ja sivistystoimen alaisten yksiköiden tavoiteasetannassa.

Henkilöstöpalvelut

Tavoite	Toteuma
Työskentelyn arki toimii, tukipalvelut ovat vaivattomasti saatavilla ja henkilöstö voi hyvin ja jaksaa työssään.	O
Koulutussuunnitelma laaditaan vuosittain; henkilöstön osaaminen on tehtävien- ja ajantasaista	O
Yhteistyötoimikunta ja työsuojelutoimikunta kokoontuvat säännöllisesti. Työsuojelun toimintaohjelma päivitetään (nykyinen 2020–2021)	O
Toimivat työterveyspalvelut turvataan	O
Ajantasainen ja aktiivinen henkilöstön tiedottaminen, henkilöstölle turvataan hyvät mahdollisuudet osallistua ja vaikuttaa	O

Tavoitteet toteutuivat vain osittain. Henkilöstöpalvelujen tavoitteiden mittareina oli paikoin ”määrä”. Tarkastuslautakunta suosittelee täsmentämään, millaisia määriä on tarkoituksenmukaista tavoitella, jotta toiminta olisi tuloksellista ja tulokset helpommin arvioitavissa. Henkilöstön hyvinvointiin ja kuormittavuuteen tulee jatkossa kiinnittää entistä enemmän huomiota.

Elinkeino- ja matkailutoimi

Tavoitteena oli säilyttää matkailuyritysten liikevaihto ja työpaikat mm. hanketoiminnalla. Ukkohallan vuokrattavien vuodepaikkojen lukumäärän tuli säilyä ennallaan tai kasvaa 20 paikalla ja käyttöasteet pysyä ennallaan. Tavoitteena oli turvata myös Suopotkupallon MM-kisojen järjestäminen. Maa- ja metsätalouden turvaaminen ja tuulivoimapuistojen kehittäminen kuului myös elinkeino- ja matkailutoimen toiminnallisiin tavoitteisiin. Tilinpäätöksen mukaan tavoitteet toteutuivat. Tarkastuslautakunta suosittelee täsmentämään elinkeinotoiminnan tavoitteet ja mittarit.

Työllistäminen:

Tavoite	Toteuma
Työllistetään velvoitetyöllistettäviä kaikille toimialoille sekä työttömiä mahdollisuuksien mukaan huomioiden työmarkkinatuen kuntaosuus. Tarjotaan työkokeilupaiikkoja etenkin nuorille	X
Tuetaan nuorten työllistämistä kesätyöseteleillä 8- ja 9-lk päättävillä ja toisen asteen opiskelijoille. Markkinoidaan aktiivisemmin sekä seteliä että kunnan omia kesäsetelityöpaikkoja	X
Tiivistetään työllisyystoiminnan seurantaa ja yhteistyötä	E
Pyritään vähentämään pitkäaikaistyöttömyyttä mm. työkokeilujen ja kuntouttavan työtoiminnan kautta	X

Työllistämisen tavoitteiden arvioinnissa on myös haasteita, kun ei ole tiedossa, millaisia määriä on tavoiteltu. Mittarina oli joissakin tavoitteissa määrä ilman toivottua tavoitearvoa.

Hyrnsalmella työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli vuoden 2022 joulukuussa 12,1 %. Muutosta edelliseen vuoteen ei ollut, sillä myös joulukuussa 2021 vastaava luku oli 12,1 %. Työttömien työnhakijoiden määrä väheni edellisen vuoden lopun 100 henkilöstä 99

henkilöön. Alle 25–vuotiaiden osuus työttömistä oli koko vuonna keskimäärin 5 henkilöä. Koko maassa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli joulukuussa 2022 9,9 %.

Hyrynsalmen kunta on mukana valtakunnallisessa työllisyyden kuntakokeilussa, osana Kainuun kuntakokeilua. Työllisyyden kuntakokeilut käynnistyivät 1.3.2021. Kuntakokeilujen myötä tietyt TE-hallinnon tehtävät siirtyivät TE-palveluista kuntien vastuulle.

Työmarkkinatuen kuntaosuus ylitti talousarvion 15 000 eurolla vaikka laskua edellisvuoteen tulikin koko kuntaosuuden osalta 13 000 euroa. Työmarkkinatuen kuntaosuus tulee aina kunnan maksettavaksi, vaikka moni onkin siirtynyt ostamaan työllisyydenhoidon palvelut ulkopuolelta. Kunnan tulee omilla toimenpiteillään pyrkiä vahvistamaan palveluntuottajan onnistumista työllisyystavoitteissa. Nyt kunnalla on omilla toimillaan mahdollisuus enemmän vaikuttaa työllisyyteen, kun työllisyyden kuntakokeilu alkoi. Työllisyys pysyi tilikaudella samalla tasolla verrattuna edelliseen vuoteen.

Maaseututoimi:

Maaseutuhallinto järjestää maaseututoimen tehtävät. Tavoitteet liittyvät talousarviomäärärahoihin. Yhteistyö sopimuskuntien kesken on tilinpäätöksen mukaan sujunut hyvin ja talousarvio suunnitelman mukaisesti.

Sivistyslautakunta

Hallinto

Tavoite	Toteuma
Jokainen sivistyspalvelujen tulosyksikkö toteuttaa asiakastyytyväisyys- ja palautekyselyn toiminnastaan	E
Sivistyspalvelujen henkilöstön poissaolot ovat valtakunnallisesti keskimääräisellä tasolla	X
Henkilöstön työhyvinvointi mitataan kyselyllä, tavoite 4 (asteikko 1-5)	E

Vuonna 2022 ei toteutettu asiakastyytyväisyyskyselyjä eikä poissaolotietoja kerätty. Henkilöstön työhyvinvointikysely on toteutettu vuoden 2023 alussa.

Varhaiskasvatus

Tavoite	Toteuma
Uuden päiväkodin toimitilojen käyttöönotto 2022.	T
Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma / varhaiskasvatuspalvelujen piirissä olevat lapset	T
Kolmiportaisen tuen mallin laatiminen varhaiskasvatukseen	T
Varhaiskasvatuksen henkilöstön koulutus	T

Varhaiskasvatuksen tavoitteet vuodelle 2022 näyttävät toteutuneen kaikilta osin. Tavoitteiden toteuman seuranta ei kuitenkaan ole yhtenäinen muiden toimialojen seurannan kanssa.

Perusopetus

Tavoite	Toteuma
Jatketaan aktiivista kiusaamisen vastaista toimintaa ja puuttumista, tavoitteena keskimääräistä paremmat tulokset (mitataan valtakunnallisella KiVa -kyselyllä)	X
Valtakunnallisessa kouluterveyskyselyssä Hyrynsalmen lapset ja nuoret pitävät koulunkäynnistä	X
Oppilaiden fyysinen kunto on vähintään valtakunnallista keskitasoa (Move -testit 5. ja 8. luokkalaisille)	X
Kaikki perusopetuksen päättäneet oppilaat pääsevät jatko-opintoihin	X

Tavoitteet olivat selvästi mitattavissa, mutta raportointi onnistumisesta puuttuu tilinpäätöksestä.

Kansalaisopiston tavoitteet eivät ole mitattavissa eikä arvioitavissa. Tavoitteeksi on kirjattu mm. "kansalaisopisto saanut Opetushallitukselta avustusta maahanmuuttajien, työttömien sekä seniorien ja eläkeläisten kurssimaksujen alentamiseen/korvaamiseen".

Kirjasto

Tavoite	Toteuma
Numeraalisia tavoitteita: <ul style="list-style-type: none"> • E-aineistojen käyttökerrat 6000/vuosi • Lainaajia 25 % asukkaista • Hankinnat 600 kirjaa/vuosi • Tapahtumat ja näyttelyt 6/vuosi 	E E T T
Opastetaan asiakkaita sähköisten ja muiden palveluiden käyttöön sekä omatoimikirjaston käyttöön	T
Järjestetään näyttelyitä ja tapahtumia	T
Kirjailijavierailun järjestäminen	T
Kianta-opiston järjestämä kirjallisuuspiiri	T

Kirjaston tavoitteista osa on numeraalisesti helposti mitattavia, kun taas osa vaikeampia tulokita. Jotkut tavoitteista ovat samoja, kuten "tapahtumat ja näyttelyt 6/vuosi" ja "järjestetään näyttelyitä ja tapahtumia". Raportointi tilinpäätöksellä ei ole kovin selkeää.

Kulttuuripalvelut

Tavoite	Toteuma
Musiikki ja taidekasvatus: I, II ja III -tason tutkinnot	X
Musiikki ja taidekasvatus: musiikkiopistotoiminnan jatkuva kehittäminen	X
Kulttuuritoimi ja museo: tuottaa mahdollisimman monipuolisesti kulttuuripalveluja kunnallisten ja maakunnallisten yhteistyökumppaneiden kanssa	X
Kulttuuritoimi ja museo: sujuva, näkyvä, kuuluva ja paikallinen kulttuuritoiminta	X
Kulttuuritoimi ja museo: osallistutaan Kulttura-hankkeeseen	X

Tavoitteet eivät ole mitattavissa, joten niitä ei arvioida.

Liikuntatoimen ja nuorisotoimen tavoitteet ovat myös perustoimintaa kuvaavia, joten niiden toteumia ei ole mahdollista tilinpäätöksestä arvioida. Tilikaudella on kuitenkin toteutettu erilaisia asioita, joten tavoitteiden arvioidaan toteutuneen ainakin osittain. Tavoiteasetantaa on aiheellista täsmentää.

Ympäristölautakunta

Teknisen- ja valvontatoimen osalta talousarviossa ei asetettu sellaisia vuositavoitteita, jotka eivät kuuluisi toimen perustehtävään.

Valvonta, kaavoitus ja mittaus

Tavoite	Toteuma
Rakennuslupakäsittelyssä pyritään kolmen viikon käsittelyaikaan ja poikkeamislupakäsittelyssä kolmen kuukauden käsittelyaikaan. Tavoitteena on käyttää ympäristöön soveltuvaa turvallista rakennustapaa.	X
Laaditaan kaavoitusohjelma 2022–25, jonka mukaan kaavahankkeet etenevät. Tarvittaessa on mahdollisuus myös kiireellisten kaavahankkeiden toteuttamiseen.	X
Kaavoitushankkeet etenevät tavoitteiden mukaan	X

Toteumia ei ole raportoitu tilinpäätöksessä. Rakennuslupien käsittelyaikaa koskeva tavoite olisi selkeästi mitattavissa, mutta tietoa ei ilmene tilinpäätöksestä.

Liikenneväylien osalta talousarviossa ei asetettu sellaisia vuositavoitteita, jotka eivät kuuluisi toimen perustehtävään. Tavoitteiden toteumiin ei ole tilinpäätöksessä otettu kantaa.

Liikuntapaikat ja yleiset alueet osalta talousarviossa ei asetettu sellaisia vuositavoitteita, jotka eivät kuuluisi toimen perustehtävään.

Kiinteistöt -toiminnon vuositavoite oli parantaa taloudellista tehokkuutta siten, että ensisijaisesti tyhjillään tai vajaakäytössä olevat kiinteistöt pyritään edelleen myymään tai vuokraamaan. Mikäli myynti tai vuokraus ei onnistu, ylläpitokustannukset tuli minimoida poistamalla

lämmitys ja sähkö. Tavoite oli sama kuin edellisvuonna. Tilinpäätöksen mukaan tavoitteen mukaista kiinteistötoimintaa toteutettiin tilikaudella. Lämmityksen kuluerä oli suunniteltua suurempi.

Konevarikon tavoitteena on tuottaa määritellyt palvelut mahdollisimman korkealaatuisesti, oikea-aikaisesti ja pienin häiriöin sekä taloudellisesti tehokkaasti. Tavoite ei ole mitattava, vaan perustehtävää kuvaava. Tilinpäätöksessä kerrotaan, että tavoitteet toteutuivat. Tavoitteisiin voisi lisätä konkretiaa jatkossa.

Ravitsemus- ja puhtaanapitopalvelut

Tavoite	Toteuma
Menot ja tulot ovat tasapainossa.	X
Pidetään kehityskeskustelut.	X

Talousarviokirjassa oli toimintaa kuvaavia tavoitteita, joista tarkastuslautakunta tunnisti kaksi mitattavissa olevaa asiaa. Toteumia ei ole raportoitu.

Yhteenvedona tarkastuslautakunta toteaa, että toiminnallisten tavoitteiden toteumista suurinta osaa ei ole mahdollista arvioida.

Tarkastuslautakunta huomautti kolmessa edellisessä arviointikertomuksessa, että vuositavoitteiden sekä niitä toteuttavien toimenpiteiden määrittelyä talousarviossa tulisi kautaltaan selkeyttää. Tätä selkeytystä on kerrottu tehdyn talousarviossa 2022.

Talousarviokirjan tavoitteet eivät kuitenkaan ole yhteismitalliset toimialojen tai tulosyksiköiden kesken. Tapa ilmaista toiminnallinen tavoite vaihtelee kirjoittajan mukaan eikä kokonaisuus ole yhteismitallinen. Esimerkiksi sivistyslautakunnan hallinto asetti tavoitteeksi mitata työhyvinvointia. Ravitsemus- ja puhtaanapitopalvelujen tavoite oli pitää kehityskeskustelut. Samat henkilöstötavoitteet tulisi olla koko kunnassa kaikille. Kunnanhallituksen tulisi huolehtia yhteismitallisesta kokonaisuudesta.

Tarkastuslautakunta pyytää kunnanhallitusta raportoimaan tavoitteiden toteumat valtuustolle. Ainakin niiden tavoitteiden toteumat tulisi raportoida, jotka olivat selvästi mitattavissa (esim. perusopetus). Tarkastuslautakunta myös toivoo, että tilivelvolliset ottaisivat itse kantaa kunkin tavoitteen kohdalla, toteutuiko tavoite vai ei.

Hyvä vuositavoite on kunnalle aidosti tärkeä

Hyvä vuositavoite on yksiselitteinen ja riittävän konkreettinen. Hyvä tavoite ilmaisee tekemisen tuloksen, eikä kuvaa itse tekemistä. Hyvin muotoiltua tavoitetta voidaan lopuksi arvioida ja yksiselitteisesti todeta, onko se saavutettu. Tarkastuslautakunta toivoo yhteistä raportointia tilinpäätöksessä; tavoite, mittari ja toteuma taulukkona.

Kunnan tulisi myös keskittyä mittaamaan vain niitä asioita, joihin se voi omilla toimenpiteillään vaikuttaa. Tarkastuslautakunta kannustaa tilivelvollisia valmistelemaan vuositavoitteitaan valtuuston päätettäväksi nämä lähtökohdat huomioiden.

4.1 Kuntakonsernin tavoitteet ja ohjaus

Kuntakonsernissa ei tilinpäätöksen 2022 mukaan ole tapahtunut oleellisia muutoksia, hyvinvointialueuudistusta ja sen aiheuttamia seurauksia lukuun ottamatta. Kiinteistöyhtiöiden toimitusjohtajan tehtävät hoidettiin myös vuonna 2022 kuntakonsernin sisältä. Vesi-Megan osalta siirryttiin myös samankaltaiseen järjestelyyn.

Konserniyhteisöille talousarviossa asetetut vuoden 2022 tavoitteet on koottu seuraaviin taulukoihin siltä osin, kuin talousarviosta tunnistaa mitattavia tavoitteita.

Kiinteistö Oy Ahmanhaka	Tavoitteen toteutuminen
Myydään / vuokrataan 24 huoneistoa (Ahma 3) vuoden 2022 aikana muuhun käyttötarkoitukseen kuin pysyvään vuokra-asumiseen	Tavoitteessa ei onnistuttu
Vuokria korotetaan 1,2 %	Ei raportoitu tilinpäätöksessä.
Yhtiön taloudellista tilannetta tervehdytetään mm. myymällä asuntoja. Yhtiön tulostavoite vuosille 2023–2024 on lievästi positiivinen. Tilikauden tulostavoitteeksi asetettiin kuitenkin -20 000 euroa.	Käyttöaste oli 65–70 prosentin välillä, mikä ei ole kovin korkea taso. Kiinteistöhoidossa ei onnistuttu taloussuunnitelman mukaisesti. Yhtiön maksuvalmius heikkeni tilikauden aikana. Tekstiosiossa raportoidaan yhtiön tehneen lievästi voitollisen tuloksen.

Kiinteistö Oy Hyrynsalmen Virastotalo	Tavoitteen toteutuminen
(Ei mitattavia toiminnan tavoitteita)	Tilinpäätöksen mukaan strategisissa ja toiminnallisissa tavoitteissa on onnistuttu tilikauden 2022 aikana. Tilikauden tappio oli 1 279 euroa.

Kiinteistö Oy Kiviöntaito	Tavoitteen toteutuminen
Toiminnallisena tavoitteena on tehokas kiinteistönhallinta. Tavoitteena on pitää vuokralaiset omistajien hallitsemisessa tiloissa.	Tilinpäätöksen mukaan strategiset ja toiminnalliset tavoitteet ovat toteutuneet tilikauden 2022 aikana. Yhtiö teki tappiota 434 euroa.
Vastikkeita korotetaan 1,012 euroon / vastikepiste / kuukausi.	Ei raportoitu tilinpäätöksessä.

Vesi-Mega Oy	Tavoitteen toteutuminen
Kaukolämpöverkon runkolinjat on rakennettu. Jatkossa keskitytään verkoston kunnossapitoon, runkolinjan varrella olevien uusien asiakkaiden hankintaan ja toiminnan tehostamiseen.	Kaukolämpöverkon runkolinjat on rakennettu. Tilikauden tappio oli 118 486 euroa.

Myös konserniyhteisöjen vuositavoitteista tulisi jatkossa muotoilla konkreettisempia. Talousarvion ja tilinpäätöksen luettavuus tavoitteiden asettamisen osalta on haasteellinen, eikä kaikille tavoitteelle kerrottu toteumaa tilinpäätöksessä.

Tarkastuslautakunta kiittää yhteistyöstä toimielimiä ja viranhaltijoita sekä koko kunnan henkilöstöä.

Hyrynsalmella 11. toukokuuta 2023

Tarkastuslautakunta

Kati Nykänen, puheenjohtaja

Ulla Heikkinen, jäsen

Tarja Kemppainen, jäsen

Raimo Kuusela, jäsen

Esa Kemppainen, varajäsen

